

وَ حَقِيقٌ عَلٰی اللّٰهِ اَنْ لَا يَأْتِيَنِي مَكْرُوْبٌ اِلَّا اَرَدُّهُ وَاَقْبَلِيْهُ اِلٰى اَهْلِيْهِ مَسْرُوْرًا.
بر خداوند است که هیچ گرفتاری به زیارت من نیاید، مگر آن که او را شادمان بازگردانم و به خانواده‌اش برسانم.

ثواب الأعمال و عقاب الاعمال، ص ۹۸

آیت‌الله شب‌زنده‌دار

صیانت از دستاوردهای تاریخی حوزه بالندگی نظام آموزشی دینی را تضمین می‌کند

علمیه، سرمایه بزرگی برای امت اسلامی و تشیع در طول تاریخ بوده است و امروز نیز، باید با حفظ مبانی وحی و سنت اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام)، برای تعالی علمی، اخلاقی و فرهنگی جامعه تلاش مضاعف صورت گیرد. وی ضمن قدردانی مجدد از برگزارکنندگان مدرسه تابستانه دارالعلم، ابراز امیدواری کرد: این‌گونه برنامه‌های علمی و تربیتی با کیفیت و اثربخشی بیشتر استمرار یابد و پیوند میان سنت‌های اصیل حوزوی و نیازهای معاصر جامعه اسلامی تقویت شود.

جایگاه واژه خلافت و ولایت فقیه در اندیشه دینی

آیت‌الله شب‌زنده‌دار در ادامه سخنان خود ابراز کرد: واژه خلافت در فرهنگ دینی و اسلامی خود، بار ویژه‌ای دارد؛ همان‌گونه که برخی تعبیرات معنادارند و گویای پیام خاصی هستند، واژه خلافت نیز در جایگاه خود، معنای روشنی دارد و به مفهوم خلیفه قرارگرفتن است. وی با بیان اینکه از همین زاویه، ولایت فقیه نیز نزد فقها به‌همین معناست، افزود: آن تعبیر در حقیقت نشانی‌دادن و یادآوری این جایگاه است؛ نه اینکه معنای مقیدبودن به پذیرش خلافت باشد؛ بلکه فراتر، آنچه پیامبر اکرم ^(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) مأمور به ابلاغ آن شده‌اند. یعنی رساندن احکام الهی، تربیت عارف الهی و تشکیل حکومت. امری است که بر عهده عالمان بزرگ و هدایت‌گران الهی نهاده شده است.

گسترده‌گی مسئولیت‌های حوزه علمیه

آیت‌الله شب‌زنده‌دار تصریح کرد: دایره رسالت حوزه‌های علمیه، فقط اختصاص به جهات علمی ندارد؛ بلکه این مسئولیت ابعاد وسیع‌تری دارد و مأموریت تطبیق معارف و احکام الهی و پاسداری از تعالیم عالی دین را نیز دربر می‌گیرد. سنگینی این وظیفه جامع‌الاطراف بیان‌گر آن است که حوزه‌های علمیه، از زمان بنیان‌گذاری به دست بزرگان دین تاکنون، خوش درخشیده‌اند و باید گفت اگر حوزه‌ها و فقها و بزرگان نبودند، اسلام اصیل محمدی و حسینی به امتداد خود باقی نمی‌ماند.

لزوم صیانت، نوآوری و حفظ سنت‌های حوزه

دبیر شورای‌عالی حوزه‌های علمیه خاطرنشان کرد: حوزه‌های علمیه، نیازمند صیانت و مراقبت هستند. باید آنچه از حوزه انتظار می‌رود، تحقق یابد و اگر کوتاهی صورت گیرد، اهداف مورد نظر برآورده نخواهد شد. این موضوع به صراحت در بیانیه اخیررهبر معظم انقلاب اسلامی و همچنین در منشور روحانیت حضرت امام خمینی ^(رحمته‌الله‌علیه) و توصیه‌های متعدد بزرگان و مراجع عظام مطرح شده است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود، با بیان اینکه صیانت از حوزه به‌معنای مراقبت بر سلامت فکری آن نیز هست، اظهار کرد: باید از

امام زمان ^(علیه‌السلام) خود را از طریق امام حسین ^(علیه‌السلام) به همه جهانیان معرفی می‌کنند؛ بنابراین در آن زمان همه مردم جهان باید امام حسین ^(علیه‌السلام) را شناخته باشند. اما اکنون هنوز بسیاری از مردم جهان با او آشنا نیستند و این قصور از جانب ماست. از این‌رو، پیاده‌روی اربعین بهترین فرصت برای معرفی امام حسین ^(علیه‌السلام) به جهانیان محسوب می‌شود.

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

نفوذ افکار ناسازگار با مسلک اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) پیشگیری کرد؛ هرچند ابتکار و نوآوری و ابداع در علوم حوزوی مورد تأکید است؛ اما این امر باید در چارچوب اصول و ضوابط فقاht متخذ از ائمه اطهار ^(علیهم‌السلام) شکل بگیرد.

آیت‌الله شب‌زنده‌دار تأکید کرد: حفاظت از سنت‌های علمی و آموزشی موفق حوزه که حاصل بیش از هزار سال تجربه است، ضروری است؛ زیرا این سنت‌های کارآمد، نقطه امتیاز حوزه‌های علمیه در برابر سایر مراکز به‌شمار می‌روند و باید محور همه برنامه‌های اصلاحی و تحولی قرار گیرند تا حوزه بتواند نقش خود را در تربیت عالمان دین و صیانت از معارف الهی به‌درستی ایفا کند.

آیت‌الله شب‌زنده‌دار در ادامه سخنان خود، با تأکید بر اهمیت جلوگیری از سطحی‌نگری در حوزه، تصریح کرد: نباید اجازه دهیم که خصوصیاتی که موجب امتیاز علمی و معنوی حوزه‌های علمیه و محققان برجسته آن بوده است، به‌سبب برخی نگرش‌های سطحی، از حوزه‌ها رخت بریندد.

ضرورت توجه به سنت‌های تدریس و تدریس در حوزه

وی یکی از وجوه صیانت از حوزه را حفظ نظام تدریس و تدریس در حوزه دانست و افزود: این نظام منحصر به فرد است و در هیچ‌یک از نظام‌های آموزشی دنیا، اعم از دبیرستان و دانشگاه، چنین سازوکاری وجود ندارد؛ بلکه خاص حوزه علمیه است که موجب بالندگی علمی و معنوی افراد می‌شود. متأسفانه این نظام در اثر برخی برنامه‌ریزی‌ها، طی دهه‌های اخیر با چالش‌هایی مواجه شده است.

دبیر شورای‌عالی حوزه‌های علمیه، ضمن اشاره به تجارب شخصی و تأکید بر اهمیت سنت‌های قدیمی حوزه، اظهار کرد: ادامه تدریس و تدرس، موجب شناسایی ظرفیت‌های علمی طلاب و اساتید می‌گردد و حوزه را پویا نگه می‌دارد.

تقویت سنت‌های پژوهش، مباحثه و تقریرنویسی

وی با بیان اینکه نوشتن، تقریر، مباحثه و پیش مطالعه از سنت‌های مؤثر و مهم حوزه است و این موارد نباید در حوزه مهجور واقع شوند، در ادامه خاطرنشان کرد: استاد در کنار انتقال مباحث علمی، باید اهتمام ویژه‌ای به مسائل اخلاقی و تربیتی نیز داشته باشد؛ تربیت معنوی و اخلاقی در کنار پالایش علمی، میراث ارزشمندی است که موجب استمرار عمق‌بخشی در حوزه خواهد شد.

لزوم رفع نقایص از درون حوزه

دبیر شورای‌عالی حوزه‌های علمیه، با اشاره به ضرورت رفع چالش‌ها و نقایص نظام آموزشی حوزه، تصریح کرد: حوزه باید نیازهای خود را در درون خود مرتفع کند و رفع نقایص به دیگر مجموعه‌ها یا نهادها

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

آیت‌الله العظمی بهجت در حین تدریس در مدرسه علمیه قم

- سال بیست و چهارم
- شماره ۸۴۹
- دوشنبه ۱۳ مرداد ۱۴۰۴
- صفحه ۵۰۰۰ تا ۵۰۰۱ تومان

- صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
- مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: رضاستمی
- سردبیر: رمضانتعلی عزیزی • با همکاری هیأت تحریریه
- تلفن: ۰۵۳۸-۳۲۹۰ • نمابر: ۰۱۵۲۳-۳۲۹۰
- صندوق پستی: ۴۳۸۱/۳۷۱۸۵
- نشانی: قم، بلوار جمهوری اسلامی، کوچه ۲، پلاک ۱۵
- پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir
- پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir
- کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: صمیم (۰۲۱) ۶۵۵۸۶۸۰

محمود زولیده

ای داغدار اصلی این روضه‌ها بیا
صاحب عزای ماتم کرب‌وبلا بیا
تنها امید خلق جهان، یابن فاطمه ^(علیها‌السلام)
ای منتهای آرزوی اولیا بیا
بالا گرفته‌ایم برایت دو دست را
ای مرد مستجاب قنوت دعا بیا
فهمیده‌ایم با همه دنیا غریبه‌ایم
دیگر به جان مادرت ای آشنا بیا
از هیچ‌کس به جز تو نداریم انتظار
بر دست‌های توست فقط چشم ما بیا
هفته به هفته می‌گذرد با خیال تو
پس لااقل به حرمت خون خدا بیا
بیش از هزار سال تو خون گریه کرده‌ای
ای خون جگر ز غریب زینب بیا
عرض ارادت کم ما را قبول کن
امسال هم محرم ما را قبول کن

واگذار نشود. اگرچه در برخی موضوعات و علوم، همکاری و تعامل با سایر نهادهای آموزشی همچون دانشگاه‌ها، طبیعی است؛ اما ارکان اساسی آموزش‌های دینی، باید در حوزه حفظ گردد.

آیت‌الله شب‌زنده‌دار همچنین خاطرنشان کرد: سنت‌ها و آزادی علمی در تدریس کتب و متون اصلی حوزه، همواره مورد توجه علما و بزرگان بوده است و باید نسبت به صیانت و استمرار آن اهتمام جدی صورت گیرد.

آیت‌الله شب‌زنده‌دار در ادامه ضمن اشاره به ویژگی‌های اخلاقی و علمی بزرگان حوزه علمیه، به مسأله چاپ‌نشدن آثار برخی از بزرگان اشاره و تأکید کرد: آثار و اسناد آنان توسط خودشان منتشر نشده است و این امر، ضرورت هشدار و توجه به نسل امروز را نسبت به علمای سلف و میراث گران‌سنگ آنان دو چندان می‌کند.

دبیر شورای‌عالی حوزه‌های علمیه افزود: امیدواریم این تذکرات و توصیه‌ها در مسیر کارآمدی و بالندگی حوزه علمیه مورد توجه مسئولان و بزرگان حوزه قرار گیرد تا حوزه‌های علمیه، به‌برکت عنایات حضرت ولی عصر ^(علیه‌السلام)، روز به روز بالنده‌تر، سرآمدتر و موفق‌تر از گذشته، در خدمت اسلام و نظام اسلامی قرار گیرد و منشأ برکات بیشتری باشند.

قرآن منشور جاویدان اسلام و پیام آسمانی دین و معجزه جاوید پیامبر خدا ^(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) است. نسبت به این کتاب عزیز به توصیه امامان معصوم ^(علیهم‌السلام) سه وظیفه مهم داریم:
۱. خواندن و قرائت؛
۲. فهمیدن، تأمل و تدبّر؛
۳. عمل و اجرای آن.

وقتی خواندن به‌عنوان تکلیف مطرح است، تهیه مقدمات آن هم لازم است. قدرت بر قرائت، مقدمه قرآن‌خوانی است. پس شرکت در جلسات قرآن یا فراهم ساختن زمینه آموزش قرآن‌خوانی برای فرزندان و خانواده وظیفه اولیه در مقابل قرائت قرآن است. تشویق فرزندان و شاگردان و دوستان به قرائت نیز در همین راستا از اهمیت برخوردار است و در کنار آن همه خواندنی که اوقات ما را به خود اختصاص می‌دهد، وقتی هم برای قرآن‌خوانی و انس با این کتاب مقدس باید اختصاص داد؛ «فافروا ما تیشتر من القرآن»؛ تا آنجا که میسر است، قرآن بخوانید.

قرآن‌خوانی هم صحبت‌شدن با خداست. پیامبر خدا ^(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) می‌فرماید: هرگاه یکی از شما دوست داشت، با پروردگارش سخن بگوید، قرآن بخواند: «اذا احب احدم ان یحدّث ربه فلیقرءالقرآن»^۱
نیز آن‌حضرت فرمودند: «علیک بقرآنه القرآن، فان قرائته کفارة للذنوب وستر فی‌التار وامن من العذاب»؛ «قرآن بخوان که خواندش کفاره گناهان و سپری در مقابل آتش و امام از عذاب است.

• انس با کتاب خدا

مهمتر از اصل قرائت، همدم و انیس‌بودن با قرآن است. انس با قرآن یکی به آن است که هر روز مقداری از قرآن را بخواند، دیگر آنکه در هر مسأله‌ای که پیش می‌آید، به قرآن رجوع کند و این کتاب را پاسخ سوآلاتش و درمان دردهایش و راهنمای حیرت‌هایش قرار دهد.

امام صادق ^(علیه‌السلام) در توصیه به خواندن هر روز

۱ | مفاهیم قرآنی | تدبر و آینده‌نگری

- استاد جواد محدثی

بخشی از این عهدنامه الهی می‌فرماید: «القرآن عهدالله الی خلقه؛ فقد ینبغی للمرءالمسلم ان ینظر فی عهده وان یقراء منه فی کلّ یوم خمسین آیه»^۴
قرآن عهد خدا با بندگانش است و سزاوار است که انسان مسلمان در عهد الهی بنگرد و روزی پنجاه آیه از آن را تلاوت کند؛ البته تلاوتی همراه با تدبّر و دقت و توجه به وعده‌ها و وعیدها و امر و نهی‌های پروردگار.

امام سجاد ^(علیه‌السلام) فرمودند: اگر همه مردم جهان بین شرق و غرب عالم بمیزند، اگر قرآن با من باشد، هرگز دچار وحشت نمی‌شوم.^۵
این نشانه انس آن‌حضرت با کلام الهی است. در روایاتی هم که توصیه به مجالست با قرآن شده و آثار و برکات آن را برشمرده است، این مجالست و هم‌نشینی هم، نوعی انس با قرآن است.

• ادب تلاوت قرآن

برخورد با کلام‌الله باید همراه با ادب باشد. این ادب هم در جنبه ظاهری است، هم باطنی. ادب ظاهری آن است که انسان با وضو و پس از مسواک‌زدن قرآن بخواند. رو به قبله تلاوت کند، با صدای زیبا بخواند، هنگام شنیدن آیات قرآن به ا حترام آن گوش دهد، به لحن و آهنگ عربی و تجوید خوب بخواند، قرآن را حفظ کند و به‌خاطر بسپارد، چیزی روی قرآن نگذارد، آن را پرت نکند و به آن بی‌احترامی نکند، آن را کثیف و آلوده نکند، قبل از خواندن، استعاذه بگوید (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم)، دعای قبل از شروع و دعای ختم تلاوت بخواند، با لحن و آهنگ اهل فسق و غنا نخواند و

^[1] قرآن منشور جاویدان اسلام و پیام آسمانی دین و معجزه جاوید پیامبر خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) است

^[2] نسبت به این کتاب عزیز به توصیه امامان معصوم (علیهم‌السلام) سه وظیفه مهم داریم:
۱

^[3] وقتی خواندن به‌عنوان تکلیف مطرح است، تهیه مقدمات آن هم لازم است